

είταν πολύ όμορφη, είχε όμως κάτι χαρίσματα από κείνα που ξεπερνούν και μορφές κι άρχοντιές κι όλα. Φιλότιμη όσο γίνεται, κι άλλο τόσο σύμποινη. Όταν υπόφερνε κανέναν, αυτή έπασκε. Καί για να μη χαλάσει κανέναν καρδιά, τή δική της πάντα χαλασμένη τήν είχε. Τέτοια είταν ή καλή μου ή φιλενάδα. Μεγάλωσε λοιπόν, έγινε κοπέλλα, μά κανέναν να φροντίσει γι' αυτή δεν είταν. Η μάνα της, μικρούλα όρφανή τήν άφησε, κι ό πατέρας της ξαναπαντρεύτηκε. Έστερα πέθανε κ' εκείνος, κ' έμεινε ή κόρη στής μητριάς τά χέρια. Τόπο δεν τής έδινε να σταθί εκείνη ή μητριά. Όλα τά στραβά τής φαίνονταν πώς ή Μυρτούλα τ'έκαννε. Η καρδιά μου ράγιζε σαν άκουγα τά λόγια που τής έλεγε. Πολλές φορές τήν έπαιρνα σπίτι μας και τήν είχα μέρες εκεί για να συζάση λιγάκι. Αυτό πολύ τήν παρηγορούσε, και πάντα μου τ'έλεγε. Έτυχε μιά φορά ν'έρθη ό Στέφανος, φίλος του σπιτιού μας, να μάς χαιρετίσει. Χριστούγεννα έποχή. Είταν κ' εκείνη. Από τή μιά ό τρόπος της του καλοφάνηκε του φίλου, από τήν άλλη τή λυπήθηκε σαν έμαθε τή ζωή που περνούσε, και μιά μέρα μάς τ'έκανε λόγο πώς ήθελε να τήν παρη. Πρόθυμοι κ' έμετς όλοι καθώς είμαστε, για να τή γλυτώσουμε από τής μητριάς τά χέρια, προσπαθήσαμε και τήν άρραβωνιάσαμε. Δεν άργήσαμε και να τήν παντρεύουμε. Όλοι χαρά είμασταν που γλυτώσε απ' εκείν. τό βάσανο, και κρυφά χαμαρώναμε τή ζωή που ζούσανε στήν άρχή. Δέ βάσταζε όμως πολύ ή ζωή εκείνη. Φύτρωσε ένα σκάνταλο ανάμεσα τους κ' έκαλεψε όλη τους τήν καλοτυχία. Παραστράτησε ό Στέφανος. Δεν μπορούσε πιά ή Μυρτούλα με κανέναν τρόπο να τον φέρη στον ίσιο δρόμο. Μήτε λόγια μήτε παρακλήια μήτε δακρυα μαλάκωναν τή σκληρή του καρδιά. Αρχίσανε λοιπόν να λογοφέρουν και να περνούσε μαύρη ζωή! Τήν άποδεχόμουν νύχτα τήν καημένη, γιατί τό είχε ντροπής να βγαίνει μέρα να τή βλέπει ό κόσμος, κ' ήρχονταν πλεμένη στα δακρυα και μούκωνε τά παράπονά της. Τί να κάνω, έλεγα, και πώς να τήν παρηγορέσω τήν άτυχη τή Μυρτούλα! Ένωια σου, μ'ην κλαίς, κ' έχει ό Θεός, τής έλεγα. Μ'ην παρπιζίνεσαι, και θά παθής. Έπεινα τον άντρα της χωριστά και τον παρακαλούσα να συζάση και να κη τήν τυραννή έτσι. Συβούλευα παλι εκείνη να κάνει πομονή, έσω; μετανοήσῃ και διορθώθῃ. Χίλια δυό τής έλεγα, κ' έτσι τήν καταπραΐνα κομμάτι, κ' έβριγε τότες παρηγορημένη στο σπίτι της. Δεν περ-

νούσαν όμως πολλές μέρες, και τά ίδια πάλε! Βάσταζε αυτή ή ιστορία κάμποσο καιρό. Φιλότιμη κοπέλλα καθώς είταν ή Μυρτούλα, τό πήρε κατάκαρδα, γιατί να τήν περιφρονήσῃ έτσι ό άντρας της. Αρχισε να λιώνη τ'ό πόδι. Σιγά σιγά δούλεψε ό σάρακας μέσα της, και τήν έρριξε στο στρώμα.

Αρχισε να δείχνει κακής άρρώστιας σημάδια. Ό γιατρός πηγαίνονέρχονταν, τί να σου κάμουν όμως κ' οι γιατροί σε τέτοια χάλια! Θυμώμαι σαν τονέ ρώτησα κρυφά μιά μέρα: «Πώς πάει ή άρρωστη;» Μου λέει, τί να σου πώ! Τό κακό προχώρησε. Πήγανε βαθιά οι ρίζες του, και φαρμάκωσαν τά στήθια τής κοπέλλας. Αχ, τήν καημένη τή Μυρτούλα, είπα σαν τ'έκουσα. Τί θά γίνει τώρα που δεν είναι και καμιά κοιμισμένη να μη νοιώθῃ τά χάλια της!

Να μη βρεθῇ άνθρωπος στή θέση που βρέθηκα εγώ τότες. Πήγαινα και καθίζα κοντά της, γιατί τ'έθελε και με παρακαλούσε σαν τό μωρό. Έβρεχα τό πρόσωπό της με ροδόσταμα. Αναβαν τά μαγουλάκια της. Ανασάνε κομμάτι και με κοίταζε με μάτια βουρλωμένα. Βοήθεια! μου φώναζε. Μιά έλπιζε και λαχταρούσε να ζήσῃ, και μιά άπελπίζονταν. Απλώνε τά κερίνια της τά χεραικιά κ' έσφιγγε τά δικά μου, με τρόπο παρακαλεστικό και μούλεγε: Γλύτωσέ με! Τό τί έννοιωθῃ μέσα μου τότες, τό χέρι μου δεν είναι ίκανό να τό γράψῃ. Αναστέναζε, και θάρρουςε πώς βγαίνανε φλόγες από τό στόμα της. Μαννούλα μου! φώναζε. Μαύρη ες είταν ή ώρα που μ' έφερνε στον κόσμο. Πάρε με, να γλυτώσω κ' έτρεχαν τά δακρυα της άτέλειωτα! Σαν τό φείδι γύριζε και ζητούσε να βρῇ ήσυχία. Μά που ήσυχία μέσα σε τέτοια φωτιά! Διπλή φωτιά, κομμάτι και ψυχή. Αλλοίμονο, έλεγα τότες μόνη μου. Αλλοίμονο σ' εκείνον που ζητεί να βρῇ ανάπαψη στον κόσμο, που δεν είναι άναπαμένη ή ψυχή του. Αλλοίς τον που αγωνίζεται ή καρδιά του με τέτοιες φουρτούνες. Μαύρα τά βλέπει τότες όλα. Αζαφνα λαχταρεί και φωντάζεται πώς φέγγει μιά έλπίδα στο λογισμό του. Μοιζέει τό ναύτη που θαλασσοπαλίζει τή νύχτα και ζητάει βοήθεια από τον ουρανό, από τά άστρα, από τους άνέμους, κι απ' αυτόν τον έαυτό του άκόμα. Αντίς βοήθειν όμως έρχεται τό κύμα, τονέ βουλίζει, και πάλε τον άνεβαίνει. Δυστυχισμένο πλάσμα! Μιά κλαίει, μιά παρακαλεί τό Θεό. Έλπίζει μιά στιγμή, και παλι σκοτεινιάζει ό νους του. Απελπίζεται, και παραδίνει τή ζωή του

στο πέλαο. Τά ίδια κ' ή δύστυχη ή Μυρτούλα. Με τέτοια αγωνία κι άπελπισία παράδωσε τή βασανισμένη της τήν ψυχοϋλα.

Ηρθε τότες στα συλλογικά του ό Στέφανος. Είδε τό κακό πόφερε μονάχος στο κεφάλι του. Αργά ξύπνησε κ' είδε τή δυστυχία του. Που να φύγω, και που να πιάσω, φώναζε. Ως εκείνη τήν ώρα θάρρειε πώς ψέματα του τ'έκαννε ή γυναίκα του. Μήτε τά μέσα τονέ χωρούσαν πιά, μήτε τά έξω. Ανεδοκίτευαν φουρτουνασμένοι, και καθώς πήγαινε να καθίση, του έρχότανε μιά στενοχώρια, κοκκίνιζε, φούσκωνε τό αίμα του, θάρρουςε να τον πνίξῃ, σηκώνονταν κ' έφευγε. Σαν τρελλός γύριζε μέσ στο χωριό κ' έστερνε τά μαλλιά του. Δεν πέρασαν πολλές μέρες, και τονέ βρήκανε κουβαριασμένο έξω από του νεκροταφείου τήν πόρτα.

Μόλιθος, Γενάρης 1907.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ Ι. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΣΤΟΝ ΑΓΑΠΗΤΟ ΜΟΥ ΦΙΛΟ

Π. ΣΚΙΑΤΣΟΥΝΗ

Σε Σένα, που μοιράζεις τή ζωή με τους αγαπημένους μας νεκρούς, που μες σ'τῆς κομποζάλης τῆ βοή τους μυστικούς των τους παλμούς άκούς. Σ' Εσέ τά λόγια έτούτα τῆς ψυχῆς (') που γράφω για τό φίλο μας με πόνο που με καημό και σῶ τονέ θνητεύς, σε Σένα, αγαπητέ μου, αφιερώνω.

Λαζούρι, Μάρτη του 907.

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΑΒΑΙΧΟΣ

(') Είναι τό ποίημα «δάκρυα στο θάνατο του Ν. Κορνημένου» που δημοσιεύτηκε στο 242 φύλλο του «Νουμά».

ΤΟ ΔΡΟΜΑΛΑΚΙ

ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

Ήτανε μεγάλη γιορτή, μιάν φωτεινή Απριλιτική ήμέρα. Έστερα απ' τήν κακή βαρυχειμωνιά όλη ή πλάση απ' άκρη σ' άκρη, άνθρωποι, δέντρα, λουλουδια, ως και τό μικρότερο σπυρί του άμμου στήν άκρογιαλιά, παίρνανε τό μερτικό τους απ' τό πανηγύρι του Ήλιου. Κ' ήτανε τότες ή χαρά που άνέβαινε απ' τή γῆ στον ουρανό, που έμοιαζε σαν βαθεία θλίψη μιάς άπέραντης ψυχῆς, που ποιοῦσε για τή ματαιότητα της.

Στή μεγάλη έξοχική στρατα, με τίς πυκνές δεν-

τίσσερεις του Χριστού, άφῃσε τό λαμπρό του τό έργαστήρι, τό έργαστήρι τῆς Όλιας! Η Όλια τώρα τονέ φώναζε άπάνω, κοντά, πιο κοντά στήν άβυσσινή που άγριο καρτέρι τῆς έκανε κρυμμένος ό Χάρος. Μεταφέρθηκε στήν κρεββατοκάμερή του με τά χαρτιά του, με τά σημειωματάρια όπου δεν ξεχνούσε ποτέ του, μέσα στους λογαριασμούς του, να βαλῇ και μιά λεζούλα θυμητό για τήν Όλια. Κουβαλλήσε στήν κρεββατοκάμερή του και τά χρειάζόμενα βιβλία: όταν τάποτέλειωνε, κατέβαινε στή έργαστήρι κ' έφεανε άλλα. Δούλεψε, δούλεψε και δούλεβε, όπως δεν είχε δούλεψε ως τά τότες. Που έβρισκε τον καιρό; Αλήθεια, σά να πρόσχε ως και στο δευτερόλεπτο, σά να τάρπαζε με τό χέρι, μήπως και τ'ό ξεφύγη άχρηστο κενύνα. Τά δέκα λεφτά που θερμομετροῦσε τήν Κατινούλα, έπρεπε κατι να διαβάζῃ, και τότες σε διαστημά τ'ω μ'ηνώ, διαβάσε σωρούς και σωρούς από κείνα που του στέλνανε, μ'ην προφταίνοντας δῶ από τή θερμοκρασία. Έλεγε πώς ή Κατινούλα τονέ βοηθούσε στήν εργασία του. Ό ίδιος τῆς έλλαζε τό σκακί της τό καουτσουκίνο, για να είναι πάντα ζεστό στή μέση. Ανέβαινε τή νύχτα, προτού πλαγιάσῃ, να τῆς τό σηκώσῃ. Κάθε μέρα, με τήν Άννα, ή ώρα δεκάμισο τό

πρωί, φροντίζανε για τό πλύσιμο τῆς φούσκας, κ' ή ώρα έξη τό βράδι, για τό πλύσιμο τῆς πληγῆς. Ό Αντρέας έβαζε τό νερό να βράζῃ, γέμιζε τό δοχείο, τ'ανάκατεβε με ώρισμένο ποσό είτε πρωταρχόλι για τή φούσκα, είτε οξυγονωμένο νερό για τήν πληγή, όπου πολύ πιτῆδαι βουτούσε τήν κάνουλα τῆ γυάλινη με τά δυό δάχτυλά του. Τό πρωταρχόλι, για τίς σταλαξίες, τό σταλομετροῦσε στο μεταλλένιο τό συριγγάκι, σοβαρά σοβαρά, σά να μετροῦσε τίς συλλαβές κανένος στίχου του Σοφοκλή του. Η Άννα κι ό Αντρέας, ή Άννα με τήν παντοτινή της καλοσύνη, ό Αντρέας με τήν ήμερή του τήν ένέργεια, στεκόντανε, κατά τό λόγο τῆς Κατινούλας, σά δυό άγγέλοι στα πλεθρά της, που τῆς φυλάγανε τή ζωή. Μά ή Άννα, καθώς θά δοῦμε κατόπι, άβώστησε ξαφνικά, κι από τίς εἰκοσι έφτά του Γενάρη, παρασκευή, έμεινε μόνος ό Αντρέας και μόνος θεράπευε τήν Κατινούλα. Η άδερφή της ή Μαρία, που τήν είχανε σπίτι και δάφτη, έρχότανε για τό πλύσιμο τῆς πληγῆς, να του βαστά τό δοχείο, ενώ κρατούσε τήν κάνουλα. Με τά πλύσιματα όμως δεν έπαβε ή δουλειά του. Νόμισε ό Αντρέας πώς ή Κατινούλα στήν κρεββατοκάμερή του θά προγεμάτιζε με περισσότερη δρεξη. Αφῆ κοίταζε τήν κάμερα

τήν άδειαν, που δεν τῆ συγκοίσε πιά σαν και π'όταν, έκλαιγε και δεν έτρωγε. Τίς εἰκοσι έξη του Χριστού τῆς στήσανε τό λοιπό χωριστο τραπέζακι στήν τραπεζαρία, να καθεται μαζί τους τό μεσημέρι. Καταχάρηκε ή Μορίτα κ' ή Κατινούλα με τίς κουδέντες έννοιωθε τό στομάχι της να ζωντανέθῃ. Έπειδή κ' είτανε αδύνατη άκόμη, ό Αντρέας, πριν από τό μεσημέρι κ' ύστερς από τό φαγί, τήν κατέβαζε ή τήν άνέβαζε από τήν κάμερή της στήν τραπεζαρία κι από τήν τραπεζαρία στήν κάμερή του ως τό δειλινό. Τότες άκουμπόυσε παλι άπάνω του στή σκάλα για να παῇ να πλαγιάσῃ στίς πέντε. Τήν πρώτη του Φλεβάρη, μπόρεσε κ' έκαμε κάμποσα βήματα στήν άλλεία και στο μπαζεδακί: τίς τέσσερεις, ξαναείδε τό έργαστήρι και σκούπισε στή βιβλιοθηκούλα τά πραμάτια τῆς Όλιας! Ό Αντρέας έννοείται στο μεταξύ τήν πρόσχε κ' έπρεπε να τήν προσέχῃ σαν τό παιδάκι. Τό βράδι, στο γέμα, δεν τάμελούσε ποτέ του να πεταχτῇ μιά στυμούλα, να δῇ πώς τρώει. Δεν πεινούσε. Και τό ήξερε ό Αντρέας τί σημαίνει να μ'ην πεινάς όταν έχεις πνευμονοφρία. Έτσι και τότες δεν πεινούσε στήν έξοχή, προτού φύγουνε για τό Μπ... Μά εἶδω δέφετερο χειμώνα δεν έχει. Γύριζε ό Αντρέας στήν